

čnik i strukturu makedonskog jezika, što se može dobro slijediti u djelu Cepenkova, posebno u njegovoj **Autobiografiji** (J. Kaynak), o slojevitosti njegova poetskog jezika (L. Karovski), o jeziku Cepenkova u vlastitim djelima i u zabilježenim narodnim umotvorinama (K. Kepeški), o jezičnoj upotrebi Cepenkovljevih zapisa s drugim makedonskim tekstovima u 19. stoljeću (B. Koneški), o perspektivi njegova proznog jezika, koji treba proučavati i obnavljati radi čuvanja jedinstvenog kulturnog nasljeđa (R. Panoska) i o jeziku Cepenkova i crkvenoslavenskoj jezičnoj tradiciji uz zaključak da je njegov jezik vrlo bogat leksički, frazeološki, sintaktički i stilski, ali da je, na žalost, malo zastupljen u suvremenoj jezično-književnoj normi (R. Ugrinov-Skalovska).

U trećem dijelu zbornika tiskani su referati koji, uglavnom, govore o skupljačima narodnih umotvorina iz Cepenkovljeva vremena. Tako M. Bošković-Stulli šire prikazuje Bošićevu rukopisnu zbirku usmenih pripovijedaka iz Cavtata. O skupljanju muslimanskih narodnih pjesama u 19. st. (navode se skupljači, istraživači i izdavači) piše Đ. Bulurović. O preporodnim elementima u makedonskoj glazbi 19. stoljeća piše S. Golabovski i zalaže se za ravnopravno uključivanje makedonskih glazbenika u rješavanje određenih ključnih teorijskih problema u balkanskom i evropskom folkloru. O nekim karakteristikama i aspektima skupljanja i istraživanja folkloru u južnim dijelovima Srbije u drugoj polovini 19. stoljeća piše M. Zlatanović, a o Njegošu kao skupljaču narodnih pjesama N. Kilibarda. O djelatnosti slavista na skupljanju i proučavanju albanskog folkloru u 19. st. piše Š. Plana, a o nekim aspektima uloge folkloru i folkloristike u procesu makedonske nacionalne afirmacije u 19. stoljeću B. Ristovski. O melografskom radu Ljudevita Kube u Bosni i Hercegovini, ali i u ostalim južnoslavenskim zemljama, gdje je zabilježio 2 673 pjesme (od kojih 1 127 u BiH), više C. Rihtman,

a o prijevodima makedonske narodne poezije na češki u 19. st. piše N. Robovski i donosi 166 naslova prevedenih pjesama. Na kraju: o starijim turskim svadbenim običajima i ceremonijama u Makedoniji piše Nail Tan.

Ante Nazor

Raskovnik. Časopis za književnost i kulturu, Glavni i odgovorni urednik **Ljubinko Radenković**, Beograd 1982, IX, br. 33, 260 str. (= **Usmeno narodno stvaralaštvo**. Zbornik radova o našem folkloru, Biblioteka »Raskovnik«, knj. 3)

U ovoj je knjizi tiskano petnaest radova. Veći broj radova, koji se ovdje objavljuju, pripremljen je za znanstveni skup: »Naše usmeno narodno stvaralaštvo danas«, koji je održan u Beogradu 18. i 19. prosinca 1981. godine u organizaciji časopisa »Raskovnik«.

Radovi su podijeljeni u nekoliko tematskih krugova: istraživanja narodnog stvaralaštva pojedinih krajeva, teorijsko-metodološka pitanja folkloru, rješavanja pojedinih pitanja naše usmene tradicije i pregled dosadašnjih istraživanja folklornog nasljeđa.

Pišući o pripovjedačima u Hrvatskoj M. Bošković-Stulli pokušala je na jednom mjestu sabrati karakteristična opažanja o svojim najboljim pripovjedačima s kojima se susretala od 1951. do 1970. godine. Njezine su ocjene: da pripovijetke tradicijske, o kojima je u radu riječ, **postepeno izumiru i uskoro će se vjerojatno samo čitati i kazivati djeci prema pročitanoj knjizi**, ali da pripovijedanje ne izumire, jer su već neke kraće vrste danas živo prisutne i bit će još dugo, da nastaju i nastajat će i nove vrste zato što je potreba izravnog i kreativnog komuniciranja pripovijedanjem neodvojiva od ljudi.

U radu **Usmeno narodno stvaralaštvo Budžaka** O. Mladenović i M. Radovanović govore o narodnom

stvaralaštvu koje su u toku kompleksnih etnoloških istraživanja ovog predjela od 1972. do 1974. godine upoznale. I njihova su zapažanja da je depopulacija ovog predjela neposredno utjecala i još utječe na narodno stvaralaštvo svih oblika, jer je prije svega nestalo njihovih brojnih nosilaca i prenosilaca, sredovječnih i mladih ljudi i žena.

Momčilo Zlatanović u radu **Obredne i običajne pesme u južnoj Srbiji** govori o ovim vrstama: lazaričkim magijsko-ritualnim igrama, kraljičkim pjesmama, spasovdanskim obredima stočara i zemljoradnika, svadbenom folkloru i tužbalicama.

Ljiljana Marks u radu **Stilističke leksičke varijante jedne zbirke usmenih priča (koje je sama pribilježila u Saptinovcima blizu Našica)** na odabranim primjerima stilističkih leksičkih varijanti pokazuje: kako kazivač bira jezična sredstva, odnosno, kako mijenja pojedine konstantne strukture usmene proze, kako su evidentni utjecaji masovnih medija i odrazi suvremenih ekonomskih prilika te osobna iskustva kazivačeva.

U radu **Usmeno i pisano u suvremenom folkloru I.** Čolović kaže da istraživanje strukture i funkcije takvih, danas u našoj sredini široko rasprostranjenih jezičnih tvorevina, kakve su novinske čitulje, novi epitafi, tzv. novokomponirane lirske i lirsko-epske pjesme i novinske priče o sportskim junacima i njihovim podvizima, nalaže, između ostalog, potrebu da se utvrdi imaju li ove jezične tvorevine i neke osobine koje bi bilo opravdano nazvati folklornim.

U prilogu **Prolegomena za teoriju o kulturnoj sredini** N. Ljubinković kaže da ne misli da teorija o kulturnoj sredini može objasniti sve fenomene, ali uvjeren je da je pristup usmenom stvaralaštvu, koji polazi od osnovnih dijalektičkih principa ponajbliži istini.

Tatomir Vukanović u radu **Darivanje prosjaka u usmenoj narodnoj književnosti kod Srba** zaključuje da

u pabircima darivanja prosjaka u usmenoj književnosti kod Srba ima posebnih podataka za prosjake (a ne samo kod Poljaka i Rusa), da se običavalo kod Srba i Crnogoraca, slično Semitima na Orijentu, da pozivaju putnike namjernike na zajednički ručak s domaćinom i da se kod ove pojave vide tragovi utjecaja bogumilskog učenja o dualizmu, što su, smatra se, širili slijepci i prosjaci uopće.

Vladimir Bovan u svom prilogu **Makedonska narodna pesma o Marku Kraljeviću i Filipu Madžarinu u zapisu Viktora Grigorovića** kaže da su makedonske pjesme o Marku i Filipu Madžarinu sačuvala arhaičnije elemente od srpskohrvatskih, a Grigorovičev zapis da je vrijedan zbog starih zapisa i starih pjesničkih elemenata.

U radu **Ženidba na prevaru** Lj. Radenkovića posebno se govori o važnosti narodne pjesme **Stojan i Ljiljana** koju je u vranjskom kraju zapisao u drugoj polovini 19. stoljeća M. Đ. Miličević i čije su varijante posvjedočene »u Makedoniji, Bugarskoj, Srbiji, Crnoj Gori, hrvatskom Primorju, Istri, a možda i šire« (zabilježeno je od druge polovice 19. stoljeća tridesetak varijanti). Na kraju je navedeno 46 izvora i kratkih sadržaja varijanata.

Dragan Lakičević piše o jednoj poljskoj i dvije srpske varijante narodne bajke **Nemušti jezik**, a A. E. Grujić o Filipu Višnjicu u svjetlosti književne povijesti i kritike.

U radu **Jedan pogled na usmenu književnost Timočke krajine** Lj. Rajković govori i o dosadašnjim rezultatima prikupljanja i proučavanja narodnog stvaralaštva tog kraja, a R. Marković piše o paremiološkim formama — bilježenju, proučavanju i rezultatima paremiologa u Srbiji.

Iz rasprave **Narodni umotvor i deca** D. Ognjanović izdvojio je dio koji je ovdje donijet pod naslovom **Deca u poslovičnom iskazu, u blagoslovima i kletvama.**

Rad M. Zlatanovića **Narodna bajanja iz južne Srbije** ima dva dijela. Prvi su dio tekstovi 80 basama (bajalica), a drugi: napomene uz svaku basmu (kome se baja, kada, kako i što se sve čini dok se basma izgovara). Na kraju su dani podaci o 35 kazivača basama.

Ante Nazor

Artes populares, 1/1970. A Folklore Tanszék Evkönyve, Uredili **Imre Katona** i **Vilmos Voigt**, Budapest, 324 str.

U godišnjaku je objavljeno predavanje Gyle Ortutaya pod nazivom **Nacionalno i internacionalno u etnologiji** koje je održano na svečanosti inauguracije za rektora na godišnjoj skupštini Eötvös Loránd univerziteta u Budimpešti šk. g. 1957/58. Slijedi prikaz Tekle Dömötör Katedra za folklor univerziteta Loránd Eötvös s popisom disertacija i diplomskih radova iz područja folkloristike i etnologije u razdoblju od 1945. do 1970.

Intervju s Ake Hultkrantzom, direktorom Instituta za komparativnu religiju Univerziteta u Stockholmu vodio je Vilmos Voigt.

Od istog autora nalazi se i rad (inače objavljen na francuskom jeziku) **Mađarsko narodno pjesništvo u perspektivi usporedbe s balkanskom folkloristikom**, a na to se nadovezuje djelo srodnog sadržaja autora Imre Katona **Pjesma o cvijeću, mađarska pjesma, narodna pjesma**, koja se bavi istraživanjem učestalosti riječi u mađarskim narodnim pjesmama.

Geza Nagy istražuje **tragove naroda Kholsan u Istočnoj Africi** s težištem na narod Tindiga, najvećeg predstavnika naroda-ostataka Kholsan na istoku Afrike.

Najmarkantniji rad ovog godišnjaka jest **Bibliografija mađarske etnologije 1963**. Vilmosa Voigta.

Prvo poglavlje čine **opći radovi**, a oni obuhvaćaju: bibliografiju, povijest etnologije i njezinu djelat-

nost (npr. muzeji, izložbe, konferencije i sl.), teoretska pitanja i metodiku, rekapitulaciju i pojedina djela raznog sadržaja s područja etnologije, etnografije ili geografije.

Drugo poglavlje obuhvaća **naselja**.

Treće poglavlje odnosi se na **graditeljstvo**. Tu su radovi općenitog karaktera, zatim o kući i kućistu, gospodarskim zgradama, crkvama, kapelama, grobljima i sl.

Četvrto poglavlje odnosi se na **predmete**, nekretnine i pokretnine (namještaj, alat i sl.).

Peto poglavlje čine radovi o **znakovima, sistemima znakova, a šesto obrti, zanati, narodna umjetnost**, kao npr. obrada tekstila, drvorezbarstvo, lončarstvo, obrada kamena i metala, stakla, narodna likovna umjetnost, ručni radovi i sl. Tu su i radovi o zemljoradnji, stočarstvu, šumarstvu, vrtlarstvu, pčelarstvu, sabiranju, lovu i ribolovu, rudarstvu, prometu i transportu, a s tim u vezi i migracijama, trgovini, te o kalendaru, mjerama i novcu.

Zatim slijedi sedmo poglavlje s radovima o **narodnim tipovima, karakteristikama, te osmo odjeća, nakit, deveto prehrana, te deseto praznici i običaji, igre**. Tu su radovi sadržaj kojih se odnosi na rođenje, krštenje, odgoj djeteta, inicijacije, ljubav, zaruke, svadbu, smrt i pogreb, život u kući, školi, selu i gradu, zatim običaje uz razne poslove, godišnje običaje, igre, igračke, zabave i ostale običaje.

Jedanaesto poglavlje nosi naziv **socijalna i pravna etnologija**, a dvanaesto **narodna vjerovanja**.

Trinaesto poglavlje se odnosi na **narodnu medicinu**, a četrnaesto na **razna narodna znanja**, tako npr. botaniku, zoologiju, astrologiju, proričanje budućnosti, tumačenje snova, alkemiju.

Petnaesto poglavlje jest **literarna etnologija**, šesnaesto **narodna poezija**, a sedamnaesto **muzika i ples**, uključujući i muzičke instrumente.

Osamnaesto poglavlje sadrži **radove s područja proze i epike**, npr.